

Risico Index Natuurbranden

Brandweer Fryslân

Terschelling

Risico Index Natuurbranden

Brandweer Fryslân

Terschelling

Datum: 24-10-2018

Versie: Definitief

Opstellers: Lars van Tongeren (Risicobeheersing Brandweer Fryslân)
Rutger Reiker (Risicobeheersing Brandweer Fryslân)

Medewerking: Jan Ellens (Staatsbosbeheer)
Iris de Boer (Staatsbosbeheer)
Brent Kok (Ploegleider post West-Terschelling Brandweer Fryslân)
Jaap Haan (Ploegleider post Midsland Brandweer Fryslân)
Henk Schuijn (Planvorming Brandweer Fryslân)
Arent ter Weeme (Planvorming Brandweer Fryslân)
Jacques Pommer (Clusterhoofd Noordwest 3&4 Brandweer Fryslân)

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Leeswijzer	4
2. Aanpak	5
2.1 De methodiek.....	5
2.2 Proces.....	6
3. Resultaten	7
3.1 Beschrijving natuurgebied	7
3.2 Risico's natuurgebied	7
3.2.1 Score totaal.....	7
3.2.2 Score vaste factoren.....	8
3.2.3 Score aanwezige personen	9
3.2.4 Score preventief en preparatief	10
3.2.5 Correctiefactoren	11
3.2.6 Risico's	11
3.3 Preventieve en preparatieve maatregelen	15
3.4 Overige bijzonderheden	16
4. Conclusie.....	17

1. Inleiding

De Risico Index Natuurbranden (= R.I.N.) maakt de risico's van brand in een natuurgebied zichtbaar. Daarbij wordt de kans op ontstaan van brand in een natuurgebied buiten beschouwing gelaten. De definitie van natuurbrandrisico in deze methodiek is: 'de kans dat een eenmaal ontstane natuurbrand zich ontwikkelt tot onbeheersbare proporties'. Brandweer Fryslân stelt voor elk relevant natuurgebied in haar regio een R.I.N. op. Vanuit deze basis wordt verder gewerkt aan natuurbrandbeheersing doormiddel van de 'gebiedsgerichte aanpak' waarbij ingezet wordt op het reduceren van de risico's in een natuurgebied. Tevens vormt de R.I.N. input voor het Regionaal Risicoprofiel. Dit betreft een actualisatie van de R.I.N. van 2013.

Natuurbrandrisico:
'De kans dat een eenmaal ontstane natuurbrand zich ontwikkelt tot onbeheersbare proporties'.

1.1 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de methodiek van het opstellen van de R.I.N. en een beschrijving van het proces waar de R.I.N. onderdeel van uitmaakt. In het derde hoofdstuk worden de resultaten getoond van de inventarisatie. Hier wordt een beschrijving van het natuurgebied gegeven, de risico's in diverse kaarten weergegeven en een beschrijving van de preventieve en preparatieve maatregelen. Ook worden de kaartvakken met het hoogste risico en de meeste relevantie uitgelicht. De overige bijzonderheden van het natuurgebied komen ook aan bod. In hoofdstuk 4 wordt een algemene conclusie getrokken.

2. Aanpak

2.1 De methodiek

Conform de landelijke methodiek¹ worden de natuurbrandrisico's per natuurgebied in kaart gebracht. Elk natuurgebied wordt opgedeeld in kilometervakken. Per kilometer vak worden er 17 parameters in kaart gebracht, die samen een totaalscore geven voor het vak. De volgende parameters worden per vak geïnterpreteerd:

Vaste Factoren
Begroeiing
Hellingspercentage
Kans op uitbreiding
Nabijheid waardevolle / kwetsbare objecten / vitale infrastructuur
Nabijheid gevaarlijke stoffen
Ecologische waarde

Aanwezige personen
Vaste bewoners
Aantal verblijfsrecreanten
Aanwezige dagrecreanten

Preventieve en preparatieve maatregelen
Afstand tot primaire waterwinning
Afstand tot secundaire of tertiaire waterwinning
Opkomsttijd 1 ^e voertuig en/of materieel geschikt voor bestrijding in specifieke natuurgebieden
Opkomsttijd 1 ^e peloton voertuigen en/of materieel geschikt voor bestrijding in specifieke natuurgebieden
Kans op snelle ontdekking en melding
Aantal ontvluchtingsroutes
Terreinbekendheid brandweer
Kwaliteit / kwantiteit ontsluiting

In het kader van de methodiek bestaat de mogelijkheid om op een aantal parameters een correctie toe te passen, om specifieke situaties zwaarder mee te laten wegen in de R.I.N. Na het inventariseren van bovenstaande parameters en het eventueel toekennen van correctiefactoren ontstaat per kilometer vak een risicoclassificatie in de vorm van een kleur. De volgende risicoclassificatie wordt gehanteerd:

Score	Risico	Kleur kilometer vak
0 – 170	Geen risico	<i>Transparant</i>
170 – 300	Laag risico	<i>Groen</i>
301 – 400	Middelmatig risico	<i>Geel</i>
401 – 500	Hoog risico	<i>Oranje</i>
501 – meer	Zeer hoog risico	<i>Rood</i>

Om de natuurbrandrisico's te inventariseren wordt gebruik gemaakt van een webbased applicatie die in 2018 is ontwikkeld als deelproject van het programma 'Grootschalig Brandweeroptreden – Specialistisch Optreden'. Deze webbased applicatie maakt, afhankelijk van de geleverde data per

¹ Landelijke Risico Index Natuurbranden Handreiking versie 3.0.

regio, 12 van de 17 parameters automatisch inzichtelijk. Een handmatige check op de automatische parameters is van belang en wordt ook uitgevoerd.

2.2 Proces

Het opstellen van de R.I.N. is geïntegreerd met het proces van de 'gebiedsgerichte aanpak'. Om een juiste start te maken met het inventariseren van de natuurbrandrisico's is gedegen dossieronderzoek en een actorenanalyse van belang. Voor de R.I.N. zijn de natuurbeheerders en lokale brandweerkorpsen een belangrijke speler in het proces. Na de voorbereiding wordt een schouw van het desbetreffende natuurgebied gedaan met een multi-werkgroep. Aan de hand van de informatie uit de webbased applicatie, gesprekken met de partners en de schouw van het gebied wordt de R.I.N. opgemaakt. Vanuit deze basis wordt er middels de gebiedsgerichte aanpak verder gewerkt aan het reduceren van de natuurbrandrisico's. Per jaar worden een aantal natuurgebieden geactualiseerd. Met een cyclus van vier jaar worden alle natuurgebieden in Fryslân meegenomen. Dit is veranderd ten opzichte van 2013, toen de R.I.N. voor alle natuurgebieden in één keer werd opgemaakt. In Fryslân gaat het om de volgende natuurgebieden:

- Alde-Feanen
- Ameland
- Drents-Friese Wold
- Fochteloerveen
- Haulerveld / Blauwe Bos
- Mandefjild
- Oranjewoud
- Rijsterbos
- Schiermonnikoog
- Stokersdobbe
- Terschelling
- Vlieland

3. Resultaten

3.1 Beschrijving natuurgebied

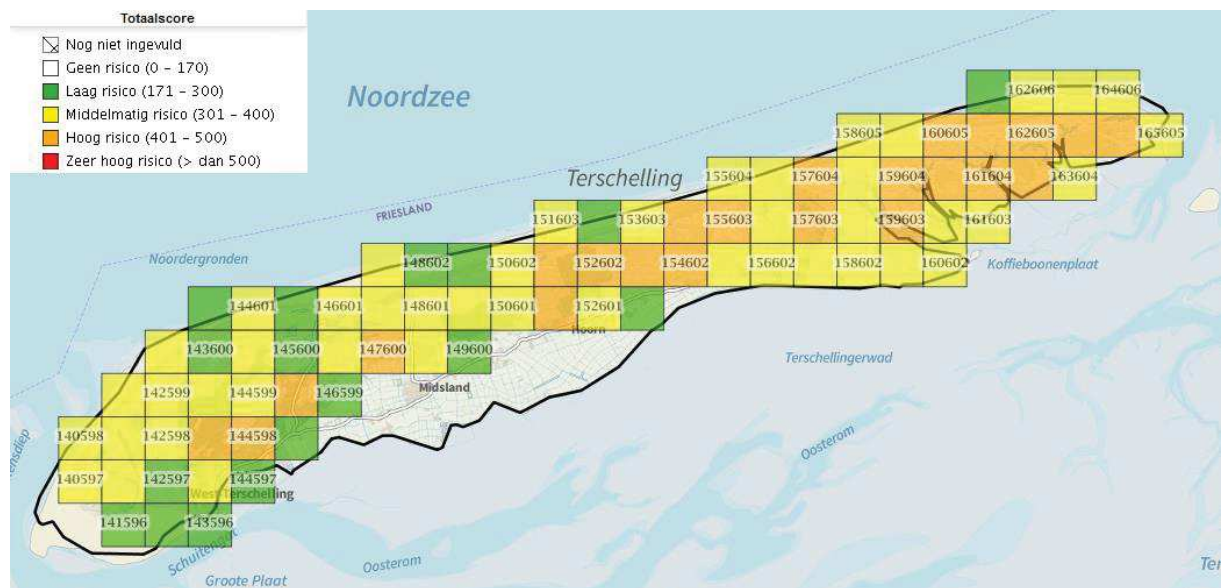
Terschelling is een eiland wat voor 80% uit natuur bestaat. Staatsbosbeheer is eigenaar van de natuur op het eiland. Het eiland kenmerkt zich vooral door bossen, duinvalleien, kwelders, heide, polders en strand. De natuur trekt vooral in de zomer veel toerisme aan en is daarmee een belangrijk fenomeen voor Terschelling. Verblijfsaccommodaties, jaarlijks terugkerende evenementen en fiets- en wandelgebieden zijn veelvuldig aanwezig. Aanwezige personen zijn voornamelijk in en rondom de dorpen te vinden en de daartussen gelegen bossen en natuur. De zogeheten ‘bosplaat’ ten oosten van Terschelling is een minder druk bezocht gebied, dit heeft mede te maken met de bereikbaarheid, maar is van grote waarde voor het eiland.

3.2 Risico's natuurgebied

In de onderstaande afbeeldingen zijn de resultaten van het inventariseren van de parameters weergegeven. De totaalscore en de diverse deelkaarten worden weergegeven om een duidelijk beeld te geven van de risico's in het natuurgebied. Van de meest risicovolle kilometervakken is een risicoduiding gemaakt.

3.2.1 Score totaal

In de onderstaande afbeelding is de totaalscore van het natuurgebied weergegeven. Alle parameters hebben hier een bijdrage aan.

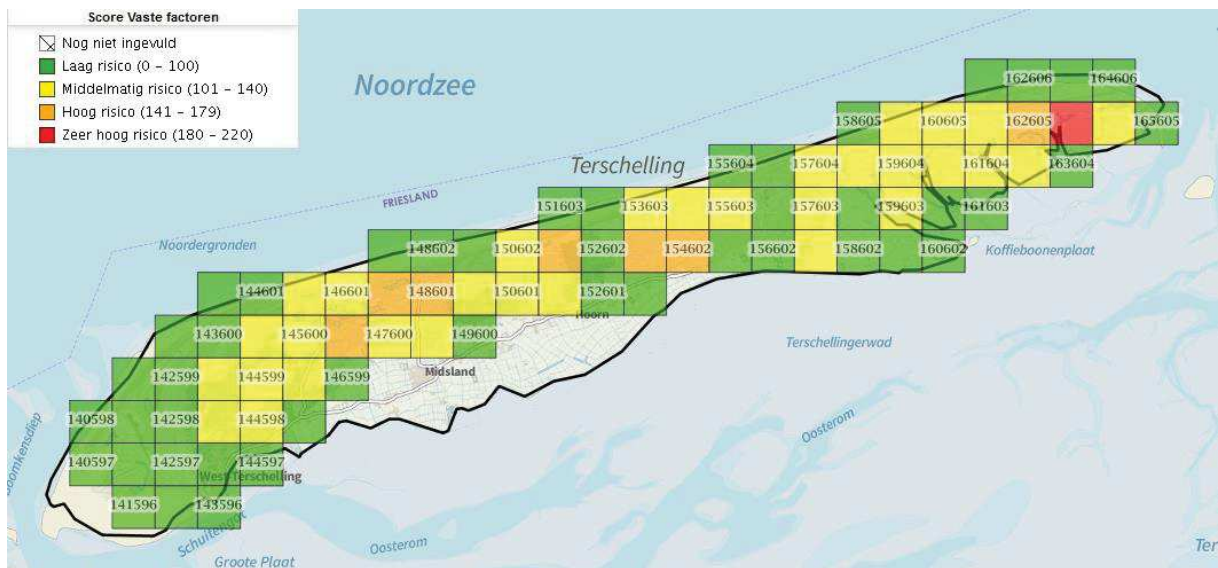

In de totaalscore van het gehele eiland is te zien dat veel kilometervakken middelmatig risico of hoog risico scores. De vakken die in een hoog risico zitten zijn veelal gelegen rondom de dorpen en op de rechterkant van het eiland (bosplaat). In de opvolgende sub paragrafen zijn de deelkaarten opgenomen waar per categorie inzichtelijk is gemaakt wat de scores hiervan zijn en wat daar invloeden van zijn.

3.2.2 Score vaste factoren

In de onderstaande afbeelding is de score van de vaste factoren in het natuurgebied weergegeven.

Vaste Factoren
Begroeiing
Hellingspercentage
Kans op uitbreiding
Nabijheid waardevolle / kwetsbare objecten / vitale infrastructuur
Nabijheid gevaarlijke stoffen
Ecologische waarde

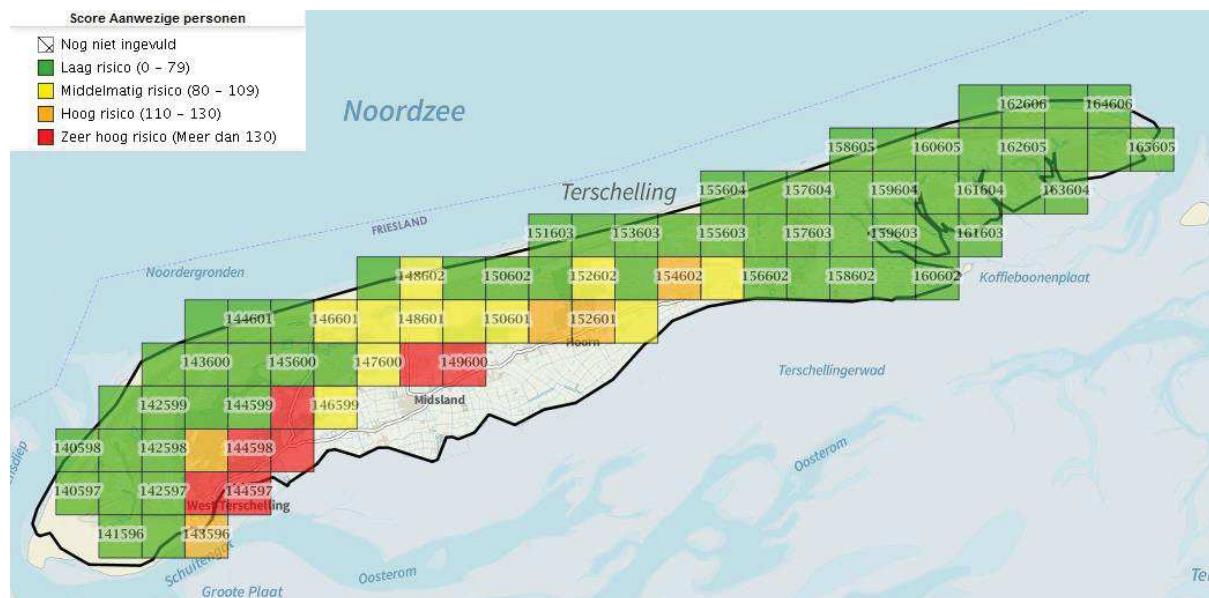

Op de deelkaart 'score vaste factoren' valt te zien dat een groot deel van het eiland middelmatig risico en hoog risico scoort. Rondom de dorpen heeft dit voornamelijk te maken met de aanwezigheid van waardevolle objecten en gevaarlijke stoffen in combinatie met de brandbaarheid van de vegetatie en de kans op uitbreiding. Op de rechterkant van het eiland (bosplaat) heeft het vooral te maken de hoge ecologische waarde van dit gebied in combinatie met de brandbaarheid van de vegetatie en de kans op uitbreiding. Ook is er over het gehele eiland een vrij geaccidenteerd terrein.

3.2.3 Score aanwezige personen

In de onderstaande afbeelding is de score van de aanwezige personen in het natuurgebied weergegeven.

Aanwezige personen
Vaste bewoners
Aantal verblijfsrecreanten
Aanwezige dagrecreanten

Op de deelkaart 'score aanwezige personen' is te zien dat voornamelijk in de gebieden rondom de dorpen West-Terschelling, Midsland en Hoorn de kilometervakken een hoog risico of een zeer hoog risico scoren. Dit heeft voornamelijk te maken met de inwoners, verblijfsrecreanten en dagrecreanten die in grote getalen aanwezig zijn. De gebieden rondom de plaatsen West Aan Zee en Midsland en Zee scoren over het algemeen een middelmatig risico. Dit komt door voornamelijk de verblijfsrecreanten en dagrecreanten.

3.2.5 Correctiefactoren

In het kader van de methodiek bestaat de mogelijkheid om op een aantal parameters een correctie toe te passen, om specifieke situaties zwaarder mee te laten wegen in de R.I.N. Voor de R.I.N. van Terschelling is op geen enkel kilometer vak een correctiefactor toegepast.

3.2.6 Risico's

Van de meest risicovolle kilometervakken is hieronder een risicoduiding gemaakt.

Vak	Kleur totaalscore	Risico
143598 144598 145599		Hoog
Beschrijving: Deze kilometervakken scoren een hoog natuurbrandrisico. De vegetatie in dit vak betreft zeer brandbaar. In de vaste factoren scoren de andere parameters ook allemaal vrij hoog. Het aantal personen voor deze vakken betreft een hoog risico, gezien de vele inwoners, aanwezige campings en toeristen. In de categorie preventief en preparatief scoort de parameter kwaliteit ontsluiting matig en een hoge opkomsttijd voor de parameter 1 ^e peloton.		
Te verbeteren parameters: <ul style="list-style-type: none">- Begroeiing- Kwaliteit ontsluiting		

Vak	Kleur totaalscore	Risico
151601		Hoog
Beschrijving: Dit kilometer vak scoort een hoog natuurbrandrisico. De vegetatie in dit vak betreft verhoogd brandbaar. In de vaste factoren is te zien dat over het algemeen de parameters een middelmatig risico vertonen. Het aantal personen scoort hoog mede doordat hier gemiddeld bewoners en verblijfsrecreanten zijn, maar veel dagrecreanten. In de categorie preventief en preparatief scoort de parameter kwaliteit ontsluiting matig en een hoge opkomsttijd voor de parameter 1 ^e peloton.		
Te verbeteren parameters: <ul style="list-style-type: none">- Begroeiing- Kwaliteit ontsluiting		

BRANDWEER

Vak	Kleur totaalscore	Risico
151602		Hoog
Beschrijving: Dit kilometer vak scoort een hoog natuurbrandrisico. De vegetatie in dit vak betreft verhoogd brandbaar. De vaste factoren scoren hoog in dit vak, dit heeft voornamelijk te maken met de parameters ecologische waarde, hellingspercentage en kans op uitbreiding. Het aanwezige personen scoort voor dit vak laag. De categorie preventief en preparatief scoort hoog, dit komt door de hoge opkomsttijden en de matige kwaliteit van de ontsluiting.		
Te verbeteren parameters: <ul style="list-style-type: none">- Begroeiing- Kwaliteit ontsluiting		

Vak	Kleur totaalscore	Risico
152602		Hoog
Beschrijving: Dit kilometer vak scoort een hoog natuurbrandrisico. De vegetatie in dit vak betreft verhoogd brandbaar. De vaste factoren in dit vak scoren laag. Het aantal personen scoort een middel risico. In dit vak zijn geen bewoners, maar wel degelijk verblijfsrecreanten en dagrecreanten. De opkomsttijden en de kwaliteit van de ontsluiting laat de categorie preventief en preparatief hoog scoren.		
Te verbeteren parameters: <ul style="list-style-type: none">- Begroeiing- Kwaliteit ontsluiting- Secundaire waterwinning		

Vak	Kleur totaalscore	Risico
153602		Hoog
Beschrijving: Dit kilometer vak scoort een hoog natuurbrandrisico. De vegetatie in dit vak betreft zeer brandbaar. De vaste factoren in dit vak scoren hoog. Het aantal personen scoort een laag risico. In dit vak zijn geen bewoners, weinig verblijfsrecreanten, maar toch veel dagrecreanten. De opkomsttijden, secundaire waterwinning en de kwaliteit van de ontsluiting laat de categorie preventief en preparatief hoog scoren.		
Te verbeteren parameters: <ul style="list-style-type: none">- Begroeiing- Kwaliteit ontsluiting- Secundaire waterwinning		

Vak	Kleur totaalscore	Risico
154602		Hoog
<p>Beschrijving:</p> <p>Dit kilometer vak scoort een hoog natuurbrandrisico. De vegetatie in dit vak betreft verhoogd brandbaar. De vaste factoren in dit vak scoren hoog. Het aantal personen scoort een hoog risico. Dit komt vooral door het middel aantal verblijfsrecreanten en de vele dagrecreanten. De categorie preventief en preparatief scoort middelmatig, dit komt door de hoge opkomsttijden en de afwezigheid van secundaire waterwinning.</p>		
<p>Te verbeteren parameters:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Begroeiing - Secundaire waterwinning 		

Vak	Kleur totaalscore	Risico
154603 155603		Hoog
<p>Beschrijving:</p> <p>Deze kilometervakken scoren een hoog natuurbrandrisico. De vegetatie in dit vak betreft brandbaar. De vaste factoren scoren middelmatig. Het aantal personen betreft een laag risico. De categorie preventief en preparatief scoort zeer hoog, dit komt door de hoge opkomsttijden, kwaliteit van de ontsluiting en de afwezigheid van secundaire waterwinning.</p>		
<p>Te verbeteren parameters:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kwaliteit ontsluiting - Secundaire waterwinning - Begroeiing 		

Vak	Kleur totaalscore	Risico
157603 157604 159603 159604 160605 161605 162604 164605		Hoog
<p>Beschrijving:</p> <p>Deze kilometervakken scoren een hoog natuurbrandrisico. De vegetatie in dit vak betreft brandbaar. De vaste factoren scoren middelmatig. Het aantal personen betreft een laag risico. De categorie preventief en preparatief scoort zeer hoog, dit komt door de hoge opkomsttijden, kwaliteit van de ontsluiting en de afwezigheid van secundaire waterwinning.</p>		
<p>Te verbeteren parameters:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kwaliteit ontsluiting - Secundaire waterwinning - Begroeiing 		

BRANDWEER

Vak	Kleur totaalscore	Risico
160604 161604		Hoog
Beschrijving: Deze kilometervakken scoren een hoog natuurbrandrisico. De vegetatie in dit vak betreft verhoogd brandbaar. De vaste factoren scoren middelmatig. Het aantal personen betreft een laag risico. De categorie preventief en preparatief scoort zeer hoog, dit komt door de hoge opkomsttijden, kwaliteit van de ontsluiting en de afwezigheid van secundaire waterwinning.		
Te verbeteren parameters: <ul style="list-style-type: none">- Kwaliteit ontsluiting- Secundaire waterwinning- Begroeiing		

Vak	Kleur totaalscore	Risico
162605		Hoog
Beschrijving: Dit kilometer vak scoort een hoog natuurbrandrisico. De vegetatie in dit vak betreft verhoogd brandbaar. De vaste factoren scoren hoog. Het aantal personen betreft een laag risico. De categorie preventief en preparatief scoort zeer hoog, dit komt door hoge opkomsttijden, kwaliteit van de ontsluiting en de afwezigheid van de secundaire waterwinning.		
Te verbeteren parameters: <ul style="list-style-type: none">- Begroeiing- Secundaire waterwinning		

Vak	Kleur totaalscore	Risico
163605		Hoog
Beschrijving: Dit kilometer vak scoort een hoog natuurbrandrisico. De vegetatie in dit vak betreft zeer brandbaar. De vaste factoren scoren hoog. Het aantal personen betreft een laag risico. De categorie preventief en preparatief scoort zeer hoog, dit komt door hoge opkomsttijden, kwaliteit van de ontsluiting en de afwezigheid van de secundaire waterwinning.		
Te verbeteren parameters: <ul style="list-style-type: none">- Begroeiing- Secundaire waterwinning- Kwaliteit ontsluiting		

3.3 Preventieve en preparatieve maatregelen

Hulpverleningskaarten

Voor de blusploegen West-Terschelling en Midsland zijn hulpverleningskaarten beschikbaar op de voertuigen. Op deze kaarten staan de wegen ingetekend die begaanbaar zijn voor een tankautospuut én begaanbaar worden gehouden door Staatsbosbeheer. Deze afspraak is tussen de lokale brandweer en Staatsbosbeheer gemaakt.

Samenwerkingsprotocol Brandweer / Staatsbosbeheer / Burgers

Tussen de lokale brandweerploegen en Staatsbosbeheer is een samenwerkingsprotocol opgesteld om tijdens een incident zo efficiënt mogelijk te werken. Afspraken als het gebruiken van materiaal en materieel, het gereed maken van waterwinning et cetera zijn hierin geregeld. Ook is er afgesproken dat Staatsbosbeheer de burgers die te hulp schieten begeleid in de vorm van materiaal en communicatie. Staatsbosbeheer coördineert de inzet van deze burgers in het bovenwindse gebied. Ook is er een afspraak met een lokaal loonbedrijf die een gevulde giertank klaar heeft staan in droge periodes om de brandweer van extra bluswater te voorzien.

Locatiebepaling

Op de bankjes in de natuur zijn locatie indicatie nummers geplaatst, zodat er bij een melding van brand in de natuur een snelle plaatsbepaling kan worden gedaan. Deze methode wordt ook door de ambulancedienst op het eiland gebruikt.

De Brandaris heeft als vuurtoren ook een zeer belangrijke rol in het signaleren van natuurbranden. Vanuit de vuurtoren wordt er naast haar primaire taken, ook gekeken naar eventueel brand in het natuurgebied.

Aanpassen vegetatie

Aan de hand van de schouw die in het kader van de gebiedsgerichte aanpak in 2017 is uitgevoerd, zijn er enkele aanpassingen in de vegetatie aangebracht. Zo is ervoor gezorgd dat enkele zogenaamde 'vuurladders' en 'springers' zijn weggenomen om de uitbreiding zo veel mogelijk te beperken. Het wegnemen van 'vuurladders' zorgen ervoor dat een natuurbrand minder kans heeft om uit te breiden richting hoge bomen en daar mee kroonvuur veroorzaken.

Advisering

In 2018 zijn enkele recreatieondernemers benaderd voor een schouw op de recreatieterreinen. Hier voor zijn enkele campings en bungalowparken benaderd die dicht in de natuur gevestigd zijn. Op deze campings zijn schouwen uitgevoerd en adviezen uitgebracht om voor zowel van binnen naar buiten en andersom het brandrisico te verkleinen.

Voor het voormalig hotel 'Punthoofd' aan de Badweg Formerum 10 te Formerum, is een repressief advies opgesteld vanuit Brandweer Fryslân naar het bevoegd gezag. Hierbij zijn de zorgen uitgesproken over dit pand met eventueel een natuurbrand als gevolg. Het terrein van dit pand wordt gebruikt door jeugd als hangplek. Er is onder andere geadviseerd om het terrein ontoegankelijk te maken voor mensen en een ruime cirkel om het hotel vrij te maken van brandbare vegetatie, met als doel de kans op een natuurbrand te verkleinen.

3.4 Overige bijzonderheden

Opkomsttijden peloton

De parameter 'opkomsttijden peloton' scoort op het gehele eiland het hoogst. Dit komt doordat er twee tankautospuiten beschikbaar zijn op het eiland en de overige eenheden met de veerboot overgezet moet worden. Het duurt minstens twee uren om een peloton aan brandweervoertuigen op het eiland te krijgen.

Twee tankautospuiten

Het feit dat er twee tankautospuiten op het eiland aanwezig zijn, betekent ook dat er een andere manier van natuurbrandbestrijding benodigd is. Een snelle knockdown is van belang om erger te voorkomen.

4. Conclusie

Het natuurgebied op Terschelling kenmerkt zich door veel waardevolle natuur en haar vele toerisme. De kilometervakken met een hoog risico zitten vooral rondom de dorpen en rechts op de bosplaat. De overige vakken scoren over het algemeen een middelmatig risico, met hier een daar een vak met een laag risico. Ten opzichte van 2013 is dit niet veel veranderd. Sommige vakken zijn iets veranderd van risico, maar dit is te verklaren door het gebruik van de nieuwe methodiek.

De vaste factoren scoren over het algemeen middelmatig. Dit komt op de meeste plaatsen door de ecologische waarde, begroeiing en kans op uitbreiding. In sommige vakken zijn ook kwetsbare objecten gelegen wat een bepaalde score geeft aan de kilometervakken. Aanpassingen in de vegetatie kan een positieve bijdrage leveren aan het natuurbrandrisico, hierbij valt te denken aan het vervangen van dennenbomen naar loofbomen.

De aanwezige personen scoort vooral hoge waarden rondom de dorpen en de natuurgebieden daar tussen in. In de dorpen is veel bewoning en zijn veel verblijfsrecreanten in de hotels en op de campings te vinden. Dagrecreanten zitten over het algemeen door het hele natuurgebied, alleen op de bosplaat rechts gelegen van Terschelling zijn weinig dagrecreanten te vinden. Een aanpassing in deze parameters is niet van toepassing, aangezien deze vrij vast staan.

De preventieve en preparatieve voorzieningen scoren zeer hoog op de bosplaat rechts van het eiland. Dit heeft te maken met de hoge opkomsttijden, afwezigheid van bluswatervoorzieningen en de slecht en/of onbegaanbare wegen voor de brandweer. In deze gebieden valt winst te behalen door het aanbrengen van secundaire waterwinning en de kwaliteit van de wegen te verbeteren voor de brandweer.

Sommige parameters zijn feitelijke constatering waar weinig aanpassing aan gedaan kan worden. Andere parameters zouden kunnen verbeterd worden, waarmee het natuurbrandrisico mogelijk gereduceerd kan worden. Dit hoeft overigens niet alleen in de vakken waar een hoog natuurbrandrisico op zit, maar kan voor andere kilometervakken net zo belangrijk zijn. Van belang is om tezamen met de natuurbeheerder risicogericht door het natuurgebied te gaan, om zo gezamenlijk tot maatregelen te komen. De gebiedsgerichte aanpak is hierbij het middel. In 2017 is op Terschelling gestart met de gebiedsgerichte aanpak en heeft een maatregelenmatrix opgeleverd voor het gebied.

